

POMIESZAĆ (43) *vb pf*

o oraz a jasne; -é- (6) *BiałKat, Oczko, PudłFr, ZawJeft* (3), -e- (2) *MurzOrt, Mącz.*

inf pomieszać (5). ◇ *fut* 2 sg pomieszâsz (1). ◇ 3 sg pomieszâ (4). ◇ 3 pl pomieszają (2). ◇ *praet* 2 sg m pomieszâłes, -ś pomieszâł (2). ◇ 3 sg m pomieszâł (8). *f* pomieszâła (4). ◇ 2 pl m pers -ście pomieszâli (2). ◇ 3 pl m pers pomieszâli (3). ◇ *imp* 1 pl pomieszâjmy (1). ◇ *con* 3 sg m by pomieszâł (2). *f* by pomieszâła (1). ◇ 3 pl m pers by pomieszâli (1). ◇ *impers praet* pomieszâno (3). ◇ *part praet act* pomieszâwszy (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Połączyć, zmieszać różne elementy; dołączyć, włączyć coś do czegoś; zmieszać, wymieszać [kogo, co]* (12) : Kâżdy łtuka y cnoty rycérłkiéy dzielnosciâ O łwé łye zdrowié łtarał z kwâpliwą pilnościâ: Ieden bił/ drugi bit był: âż krew pomieszâłâ Potoki: bo cãły dzień tá biešâdâ trwâłâ. *ZawJeft* 13.

pomieszać z czym (8): *BielKom* E4v; A gdy w tych krâioch ofiedli gdzie dziś łâ/ pomieszâli narod y mowę z Rufiâ/ thâk iż iuz drudzy łobie máło rozumieią. *BielKron* 358v; *Commixtim*, Iedno z drugim pomieszâwłzy. *Mącz* 224a; *RejZwierc* 15; *CzechRozm* 249; *StryjKron* 46; *ZawJeft* 46; *Pofałzowałes* towar/ wodâ/ fârbâ/ prochem: Y pomieszâłes rzeczy kofztowne z motłochem. *KlonWor* 67.

W porównaniu (1): Gdy przed łmętnym ołtarzem święta Pânnâ łtałâ/ [...] Pânieńki włtyd przebijâł przez oblicze biâlé: Wzrok ku ludzióm zdobilo łerce mężnie łtałé. Włâfnie iâkby pomieszâł rózá woniâiącâ/ Z fiołki y z liliâ/ pozornie kwitniâcâ. *ZawJeft* 46.

W charakterystycznych połączeniach: pomieszać potoki, wino; pomieszać Ewanjelijum z nauką zakonnâ, gorczycę z miodem, narod i mowę z Rusiâ (2), *niebo z ziemią, róże z fijołki i z liliâ, rzeczy kosztowne z motłochem, ziola z błotem; pomieszać barzo prętko.*

Przen (3) : Mâdrość dom zbudowałâ/ łiednł łłupow łciofałâ/ Ofiary łpokłâdâłâ/ wino pomieszâłâ/ Aby przyłzli prołtacy *BielKom* B6; Z obu łtron tu prawdę powiedâią/ Włdy łie ludziom máło podobâią/ Iednym łie chce wczelności vżywâć/ Drudzy każâ w kârności przebywâć/ Gorczycę tu z miodem pomieszâno *BielKom* E4v; To iey [duszy] potráwy narofkofzniefze/ łlawâ/ ktoremi onâ ták wdzięcznie náłycona bywa [...] á dla nędznego ciâlâ musimy iey włzytko pomieszâć ze ná rownym niebożâtko przełtâć musi. *RejZwierc* 104v.

a. [O języku: *Zniekształcić*: Tedy też ięzyk łwoy przyrodzony Sławiâńki dla roźności grânic i częłtego miedzy cudzymi narody obcowânia pomieszâli/ iłz ieden narod drugiemu dziś ledwo rzecz ięzykâ łpolnego wyrozumieć może *StryjKron* 109 (*Linde*).]

2. *Zburzyć ustalony porządek, wprowadzić nieład zamieszać; perturbare* *Modrz, Cn; confundere* *PolAnt, Cn; miscere* *Modrz; turbare* *Calag; conturbare, deturbare* *Cn* [co] (31) : [muzyki] kto łłucha/ tedy łnâdnie wyrozumieć może łthrunę albo piłzczałkę kthora rozno bęcży/ bo y drugie głofy wnet pomieszâ. *RejZwierc* 16; *BielSpr* 18; prawdâ á rołtropność ma być miłowâna: ktorey iefli niemâią ci/ co włzytkim wladnâ/ tedy tacy pomieszâwłzy włzytko/ łâmi potym z wielkiem złem vbogich ludzi vpadâią. *ModrzBaz* 17v; *Oczko* 30v; *Inn einen hauffen werffen*. *Pomieszâć. Turbare. Calag* 298b; *ActReg* 159; Iednâk wielka iefł śmiałosc Budnego/ ktory porządek czterech Ewângelii pomieszâł/ kłâdâc pierwey Ewângeliâ Ianâ S. á po niey Ewângeliâ Lukâfâ S. *WujNT* 396; O wielki nierzâdzie

heretycki coś wśzytko pomiéształ. Toż v nich miŝtr co y vczeń/ y owŝzem wśzyŝcy vczyć chcą/ a nikt ŝluchąc y poŝluznym być/ byle co trochę czytać vmiął/ niechce. *SkarKaz* 608a, 606b.

pomieszać czym (1): ŝwiętokraydźcą ieft/ [...] ktokolwiek vporem ŝwym ludzkim/ Boŝkie poŝtánowanie chce pomiésztać. *ReszPrz* 108.

pomieszać w czym [= co] (1): Nie tho ŝláchectwo czo herbow náwiefza/ Ieŝli czo w cnocie nietrefnie pomiészta. *RejZwierc* 219v.

W charakterystycznych połączeniach: pomieszać koncepty, myśli, porządek Ewanjelij, rząd kościelny, boskie postanowienie, rady, stany, wszystko (5); pomieszać uporem; pomieszać w cnocie; pomieszać nietrefnie.

Zwroty: »[komu] w głowie, we łbie pomieszać« [*szyk zmienny*] (2:1): Nie dáyże ŝie z nim z młodu łámác twárdemi á wichrowáthemí náukámi/ boć mu ŝnádnie w młodey głowie wśzytko pomiésztaią *RejZwierc* 8; Ale dzifia drugiemu rozliczne perfumy/ Pomiesztaią w ŝzumnym łbie rozmaite dumy. Ze nie tylko o przyŝlych rzeczach by co wiedział/ Ale ledwe pámięta gdzie z wieczorá ŝiedział. *RejZwierc* 252; *KlonWor* 43.

bibl. »pomieszać języki« = *confundere labium PolAnt* [*szyk zmienny*] (6): Nuż tedy ŝtąpmy/ á pomiésztaimy tám ięzyki ich/ áby ieden drugiego niezrozumiał. *BibRadz Gen* 11/7, *Gen* 11/9; *GrzegRóżn Hv*; *SarnUzn B*; *CzechEp* 261; Pan Bóg [...] pyŝzne Bábilończyki w ŝiemi Sámaár roŝproŝyŝł/ y pomiéształ tády [*lege: tedy*] y ięzyki ich. *KoŝakSzczęŝl C3*.

»szyki [czyje] pomieszać« = *pokrzyżować czyjeŝ plany (1)*: Boże wŝzechmogący/ ŝam nas podpomoż iáko Pan w ŝwey mocy/ rácz wśzyŝtkie ŝyki tych zdrayców [!] pomiésztać/ one ták pokárác [!]. *MycPrz I* [A3].

»tam i sam pomieszać« (1): Iedno ŝie dziez pocźciwoŝci wiary a ŝtaŝoŝci Nigdy na cię nie przydą ŝadne omylnoŝci Alekto więcz tam y ŝam pomiészta ŝwe ŝprawy Zda ŝie ŝobie być chytrym a on błázen prawy *RejJóz L7*.

Szereg: »pomieszać i zawichrzenie uczynić« (1): lepiej ieft woŝlko mnieyŝze mieć w mieyŝcu dobrym á pomocniki poŝtronne mieć doŝtáteczne/ thák iezdny iáko pieŝze/ ktorým ŝnádnie przydzie z nieprzyiácielem czynić ŝkoczywŝzy weń prędko/ niź wálnemu woŝlku/ ktore gdy z mieyŝcá ruŝyŝ/ wśzyŝtko pomiésztaŝ y záwichrzenie ŝzkodliwe vczyniŝ. *BielSpr* 18.

a. *Przeinaczyć, odwrócić, zmienić sens czegoŝ, wziąć za co innego (10)* : Otoźciem ia w tym nie krzyw nic: ŝługác głupi to pomiéształ/ Iż podług ŝwey dumy dziaŝał *BierEz C4*; Bo gdy mówiŝ/ [...] pii domnie abo podái mi ten lii/ nienapiŝzélŝ piéi/ piéi/ abo léi/ Abowięm by tak pomiéształ ŝłowa/ Boć inŝza rzecz znaczy piéi/ niź pii/ léi abo liéi niŝ lii *MurzOrt B2*; *PudłFr* 13; *WujNT przedm* 14.

pomieszać czym (1): Pięknými ŝłowy w grzechu ofiary ŝzukaćie/ Ludźkie y Boŝkie weŝpól vŝtáwy miésztaćie. Chcećie áby niepráwoŝ wáŝzá práwem ŝtála/ ŝeby ŝwietckie y ŝwięte rzeczy pomiéształa Ozdobną mową wáŝzá. *ZawJeft* 36.

pomieszać z czym (1): Abowięm y ná on czás ielzcze zá Apoŝtołow Páńŝkich iuż byli fáłŝywi Prorocy/ ktorzy Ewángelium z náuką zakonną pomiésztaŝy/ obŝędliwie náuczáli/ iákoby bez vczynkow zakonnych Kriŝtus ŝam zbáwić niemogł. *WujJudConf* 80.

Zwrot: »w sobie pomieszać« (2): *RejJóz* H3; A mogła by ná nas ona pirwła naturá náłzá rzewno záplákác/ [...] mówiac nam ty łowá O nędznicy nędzni/ iam was była nadobnie w niewinności wálzey ná fwiát połłálá/ á wyfcie to w łobie wšytko łprofnie pomiełzáli. *RejZwierc* 67.

Szeregi: »pomieszać i zepsować« (1): kiedy [...] s Krolá łtháne łie okrutnik/ á Tyran: ábo władza [...] przyidzie w ręczę kilku niecnotliwych: ábo kiedy cháłá/ połpolitá władzá zágubiłwłzy/ łtany/ wrzędy / dignitarłtwá pomiełzawłzy/ y zepłowawłzy/ łámá regimenth weźmie: tedy [...] nigdziey gorzey ludziom/ iáko pod Tyrańłtwem iednego *Górndworz* Gg2v.

»pomieszać, zopaczyć« (1): A tymci to vrołło/ iż pomiéłzano wšytko/ z opácžno wšytko w téy łpráwie nád wolá Chryłtułá Pána z łłtotnych rzeczy/ które Pan zołławił figury podziáłano. *BiałKat* 293v.

Synonimy: **1.** złączyć; **2.** pogmatwać, pomętlować, powichłać, powichrować, powichrzyć, powikłać; **a.** zepsować, zmienić, zopaczyć, zopakować.

Formacje współrdzenne cf MIESZAĆ.

Cf **1. POMIESZANIE, POMIESZANY**